

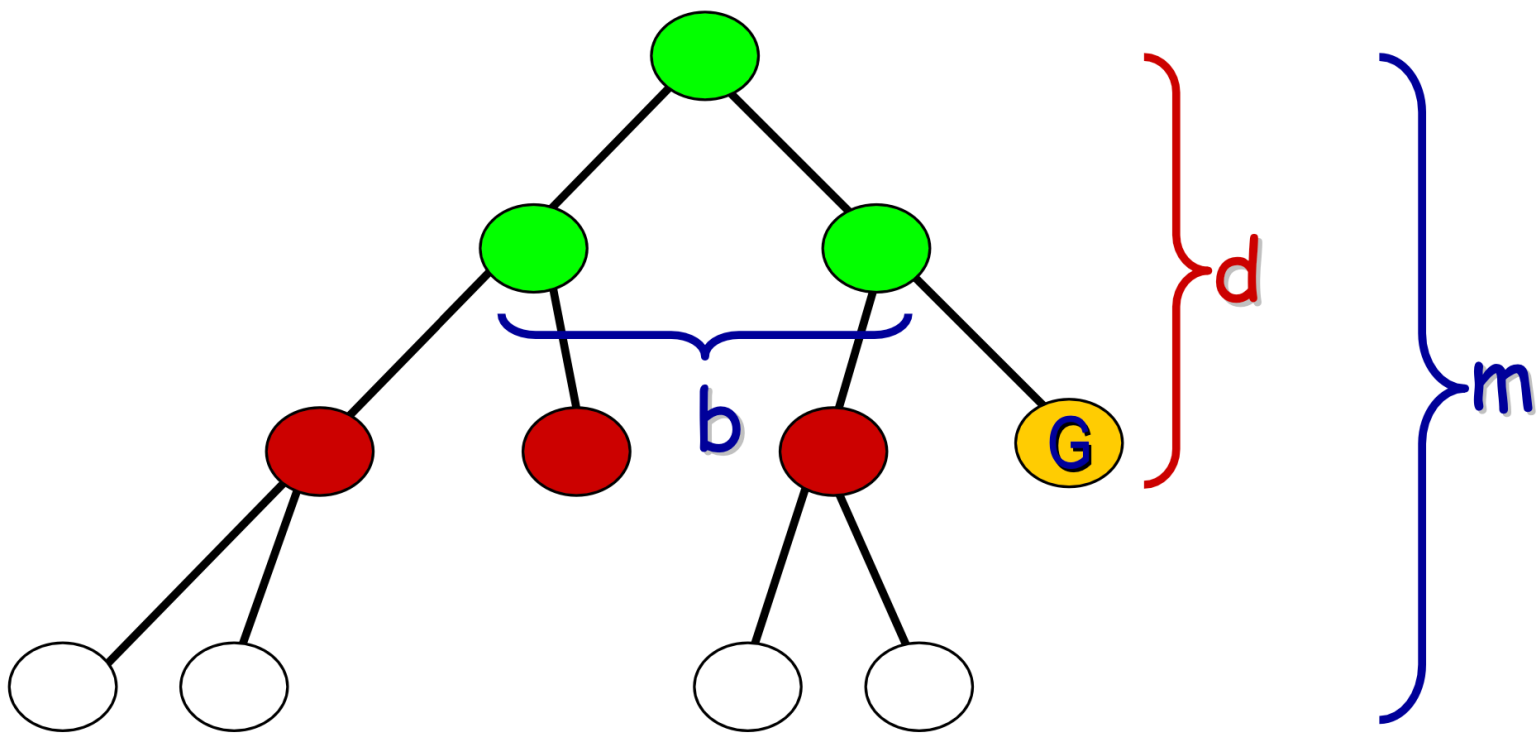

Học viện Công nghệ Bưu chính Viễn thông
Khoa Công nghệ thông tin 1

Nhập môn trí tuệ nhân tạo

Tìm kiếm có thông tin
(informed search)

Nguyễn Thị Mai Trang

Tìm kiếm mù & Tìm kiếm có thông tin

- Tìm kiếm mù

- Mở rộng các nút tìm kiếm **theo một quy luật** có trước, không dựa vào thông tin hỗ trợ của bài toán
- Di chuyển trong không gian trạng thái **không có định hướng**, phải xem xét nhiều trạng thái
- Không phù hợp trong các bài toán có không gian trạng thái lớn

- Tìm kiếm có thông tin

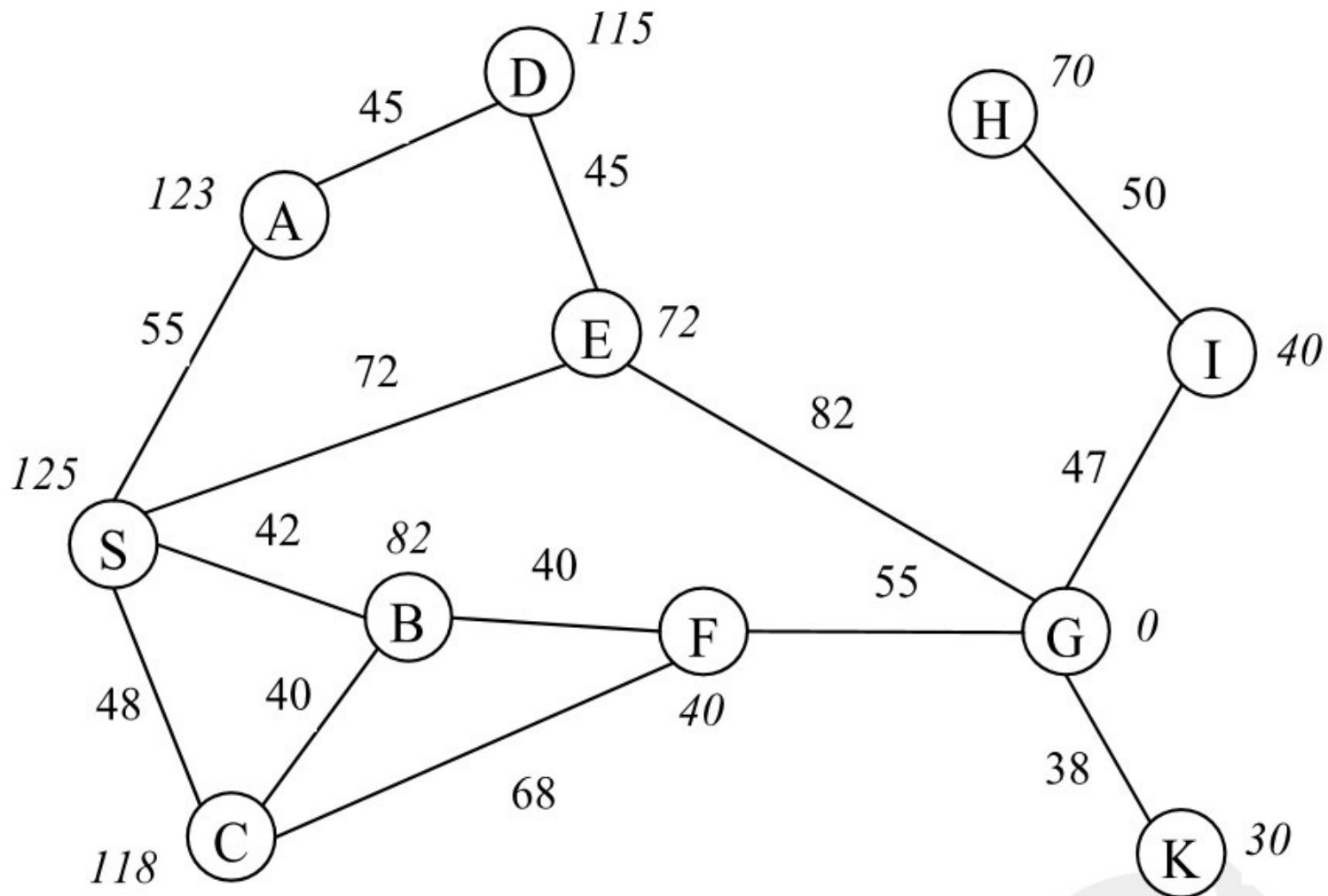
- Sử dụng thông tin phụ từ bài toán để **định hướng tìm kiếm**
- Sử dụng một hàm **$f(n)$** đánh giá độ “tốt” tiềm năng của nút n , từ đó chọn nút tốt nhất để mở rộng trước
  - Tìm kiếm tốt nhất đầu tiên (best-first search)
  - **Xây dựng hàm $f(n)$ thế nào?**

Nội dung

- Tìm kiếm tham lam (greedy search)
- Thuật toán A^*
- Các hàm heuristic
- Thuật toán A^* sâu dẫn (IDA^*)

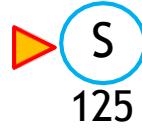
Ví dụ đồ thị cho bài toán tìm kiếm

Tìm kiếm tham lam

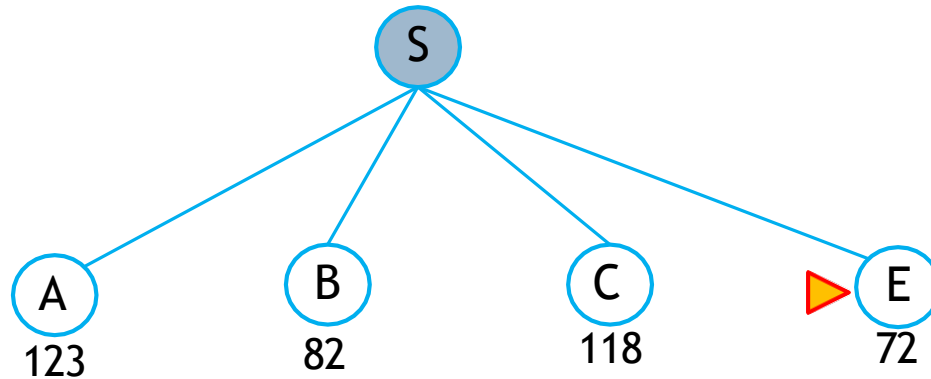
- **Phương pháp:** mở rộng nút có giá thành đường đi tới đích nhỏ nhất trước
  - $f(n) = h(n)$: hàm heuristic ước lượng giá thành đường đi từ n tới đích
  - Ví dụ: $h(n) =$ đường chim bay từ n tới đích
- “**Tham lam**”: Chọn nút trông có vẻ tốt nhất để mở rộng, không quan tâm tới tương lai

Ví dụ tìm kiếm tham lam (1/4)

Ví dụ tìm kiếm tham lam (2/4)

Mở rộng S

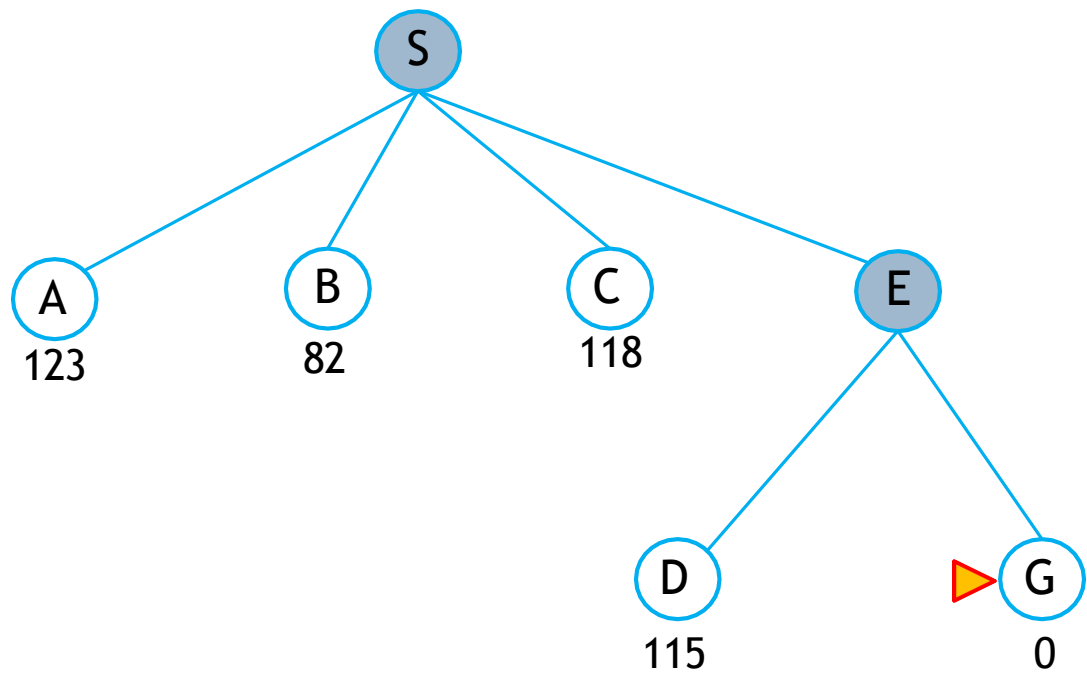

Ví dụ tìm kiếm tham lam (3/4)

Mở rộng S

Mở rộng E

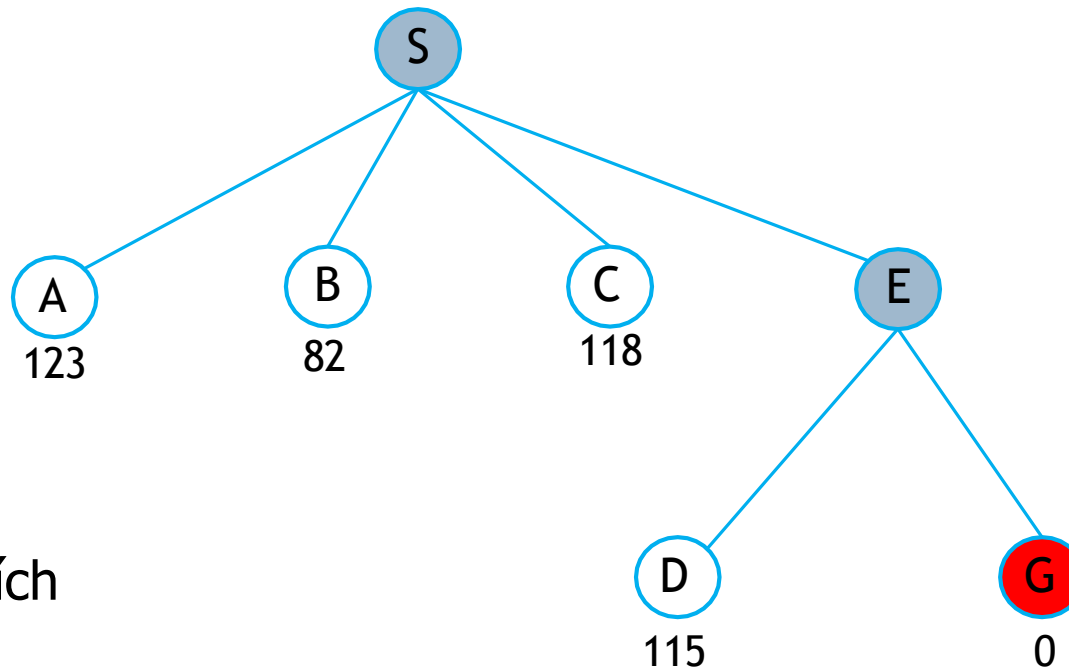

Ví dụ tìm kiếm tham lam (4/4)

Mở rộng S

Mở rộng E

Mở rộng G: Đích

Lời giải theo thuật toán tìm kiếm tham lam

Nút được mở rộng	Danh sách tập biên O. Giá trị hàm $f(n)$ được cho trong ngoặc
	S
S	As(123), Bs(82), Cs(118), Es(72)
Es	As(123), Bs(82), Cs(118), D _E (115), G_E(0)
G _E	Đích

$G \leftarrow E \leftarrow S$

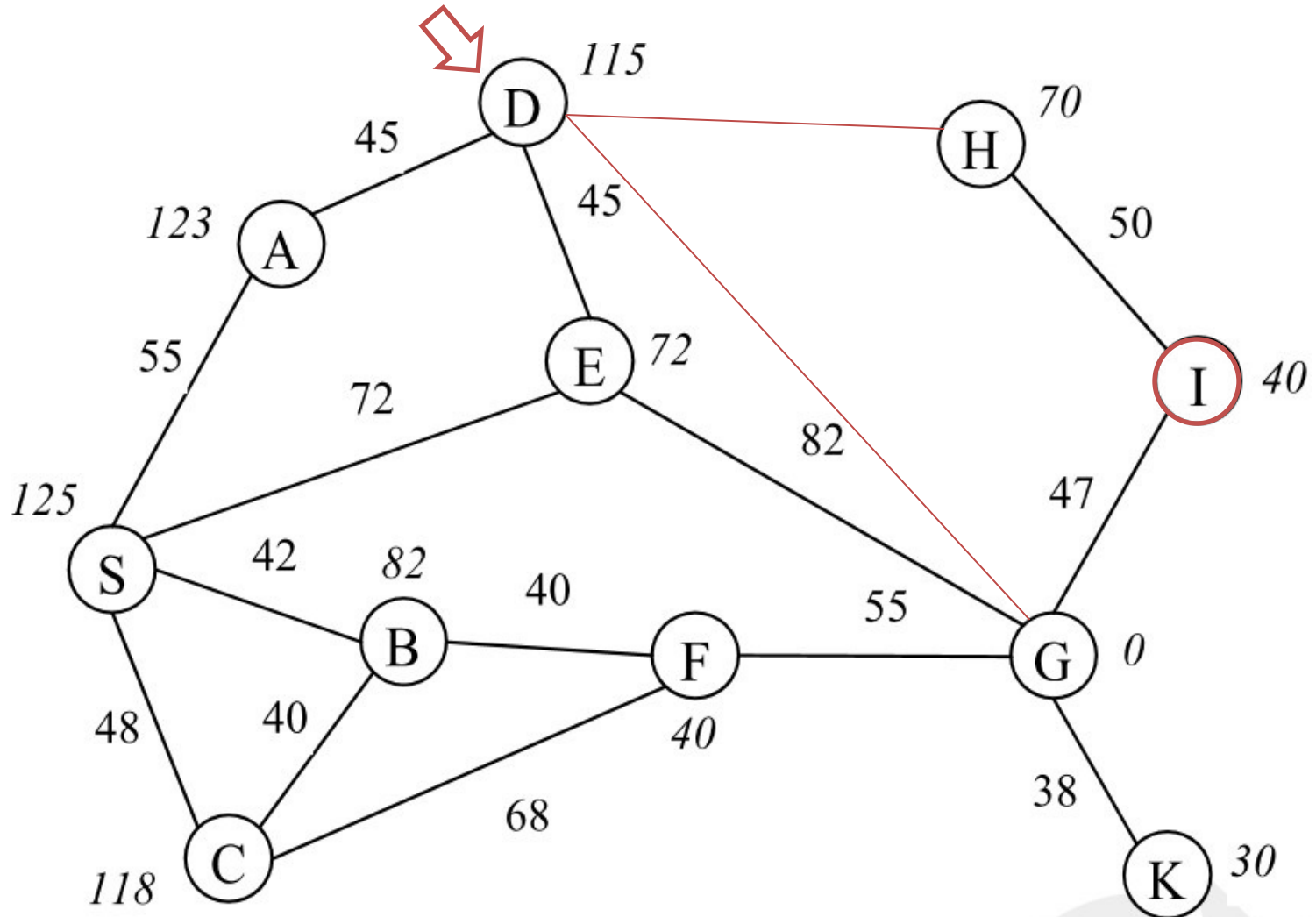

Tính chất của tìm kiếm tham lam

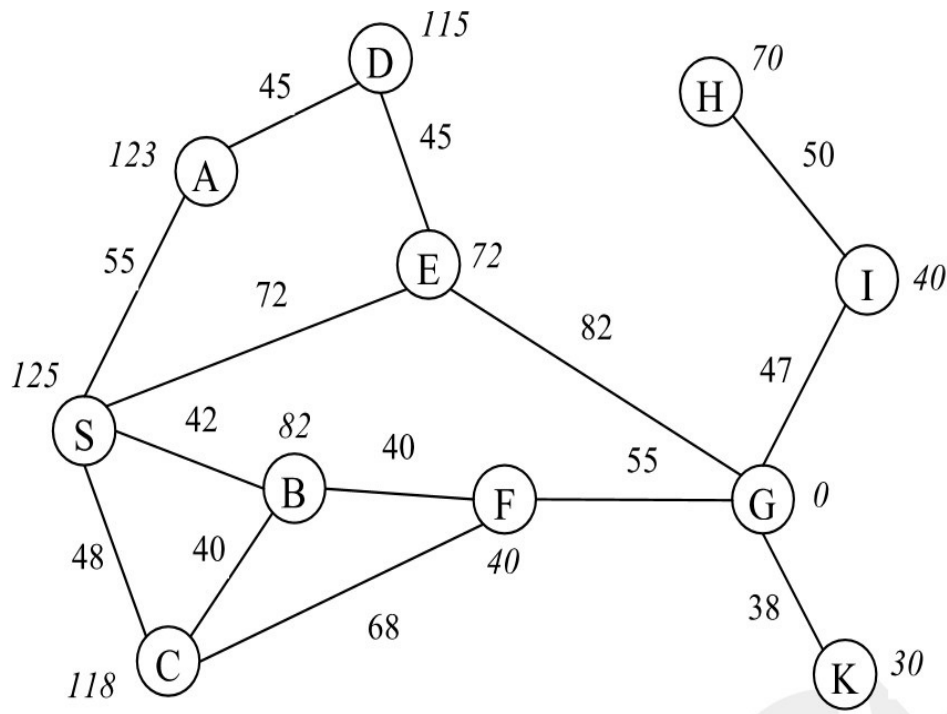

- **Đầy đủ?**
  - Không (có thể tạo thành vòng lặp, hoặc có nhánh gồm vô hạn nút có giá trị hàm h nhỏ nhưng không dẫn tới đích)
- **Tối ưu?**
  - Không
- **Thời gian?**
  - $O(b^m)$
  - Nếu hàm heuristic tốt, thuật toán có thể sẽ nhanh hơn rất nhiều
- **Bộ nhớ?**
  - $O(b^m)$: lưu tất cả các nút trong bộ nhớ
  - Nếu hàm heuristic tốt, số nút cần lưu có thể giảm đi rất nhiều

Đầy đủ?

Tối ưu?

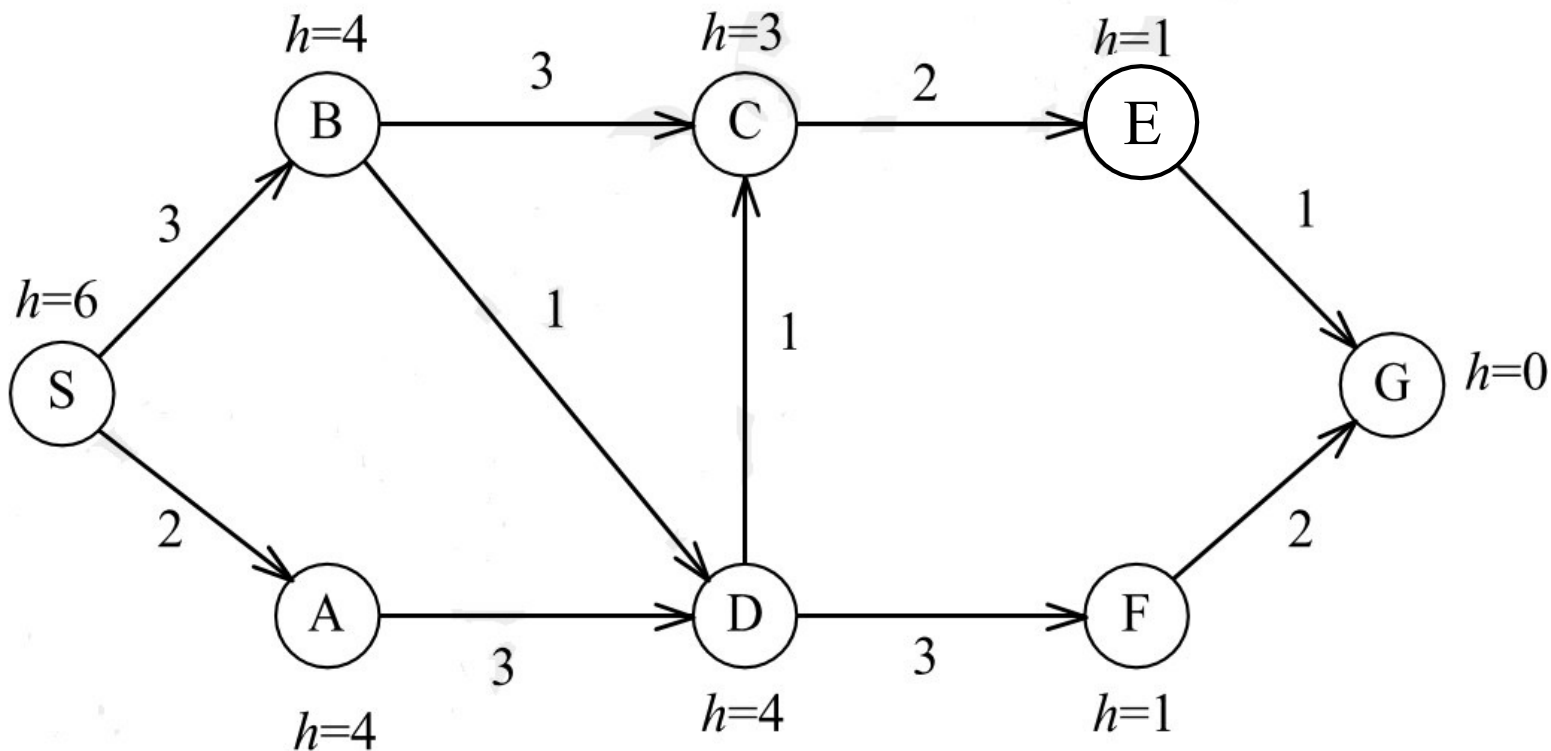
Xét giá thành đường đi:

(1) $S \rightarrow E \rightarrow G$: 154

(2) $S \rightarrow B \rightarrow F \rightarrow G$: 137

Bài tập 1

- Sử dụng thuật toán **tìm kiếm tham lam** tìm đường đi từ S tới G ?

(PhuongTM, 2016)

Nội dung

- Tìm kiếm tham lam (greedy search)
- Thuật toán A^*
- Các hàm heuristic
- Thuật toán A^* sâu dẫn (IDA^*)

Thuật toán A^* : ý tưởng

- Khắc phục nhược điểm của tìm kiếm tham lam
  - Tham lam: chỉ quan tâm tới đường đi tới đích
  - A^* : quan tâm cả đường đi từ điểm xuất phát tới nút đang xét
    - Không mở rộng đường đi có giá thành lớn
- **Phương pháp:** $f(n) = g(n) + h(n)$
  - $g(n)$: giá thành đường đi từ điểm xuất phát tới nút n
  - $h(n)$: hàm heuristic ước lượng giá thành đường đi từ n tới đích
  - $f(n)$: ước lượng giá thành đường đi từ điểm xuất phát, qua n , tới đích

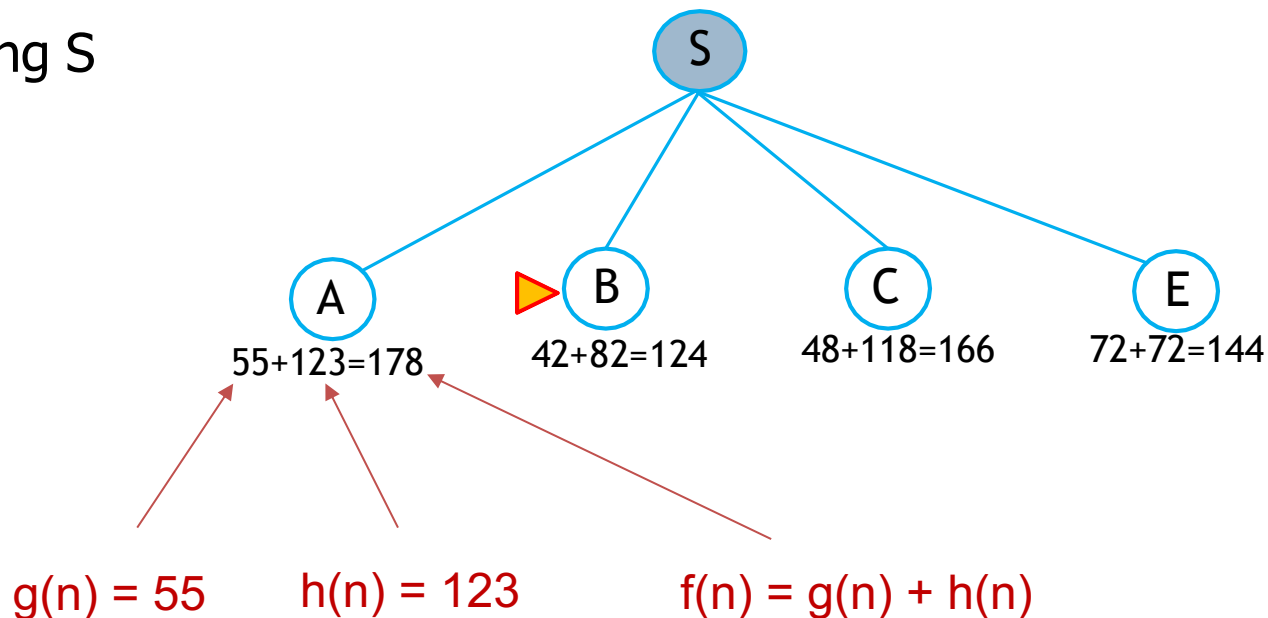
Ví dụ thuật toán A* (1/5)

  S
 $0 + 125 = 125$

Ví dụ thuật toán A* (2/5)

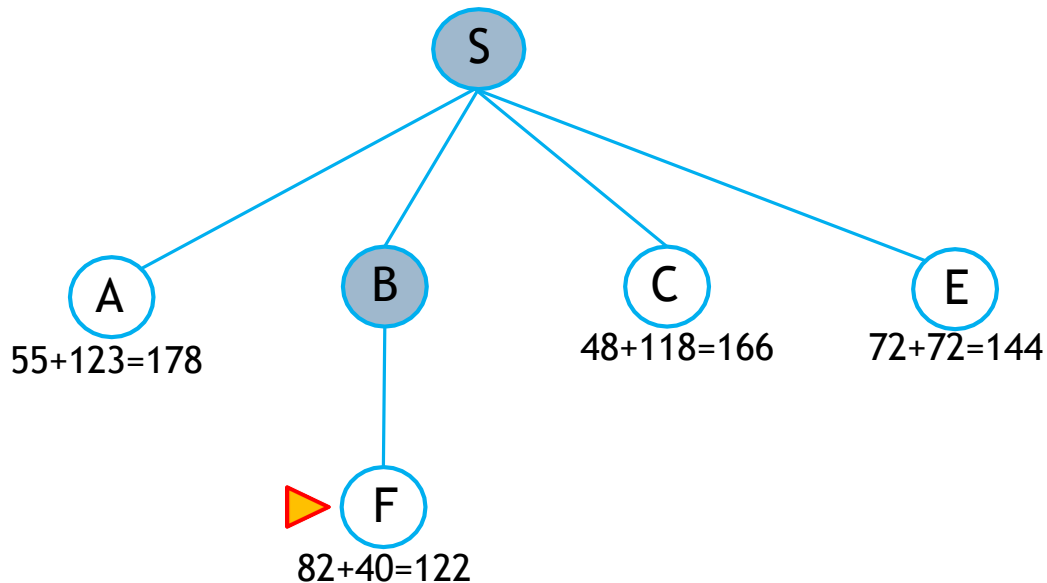
Mở rộng S

Hàm $h(n)$ được gọi là chấp nhận được nếu $h(n)$ không lớn hơn độ dài đường đi thực ngắn nhất từ n tới nút đích

Ví dụ thuật toán A* (3/5)

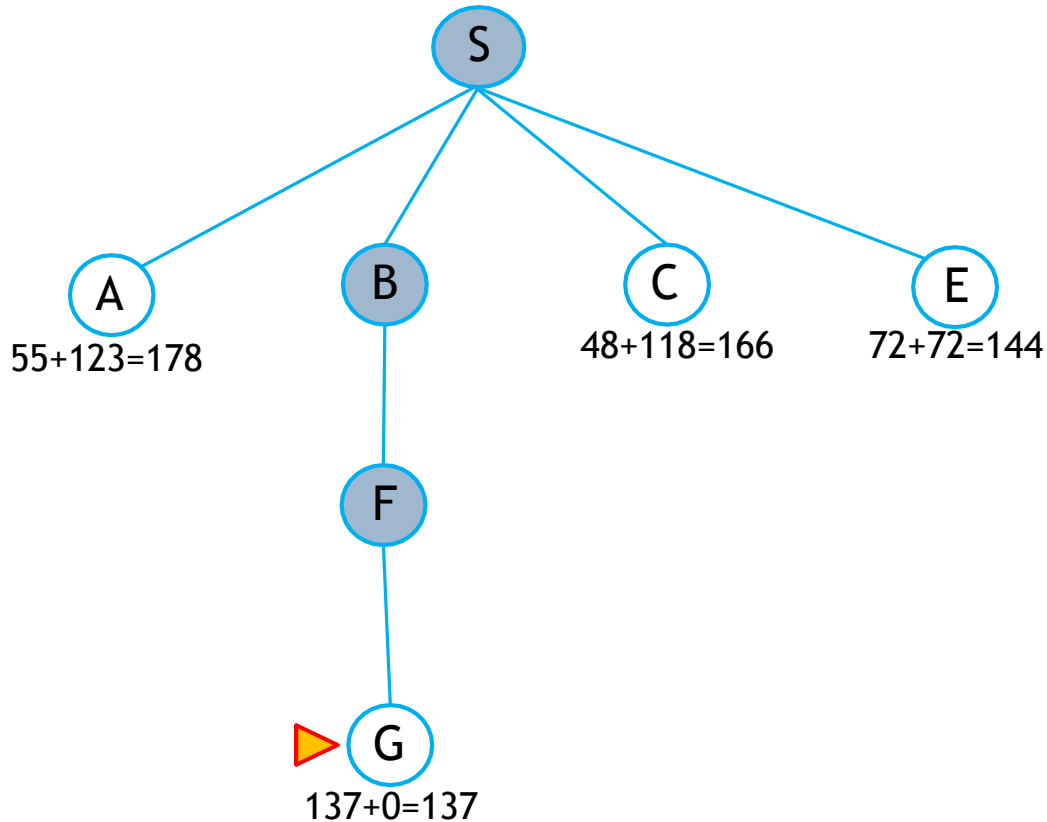
Mở rộng S

Mở rộng B

Ví dụ thuật toán A* (4/5)

Mở rộng S

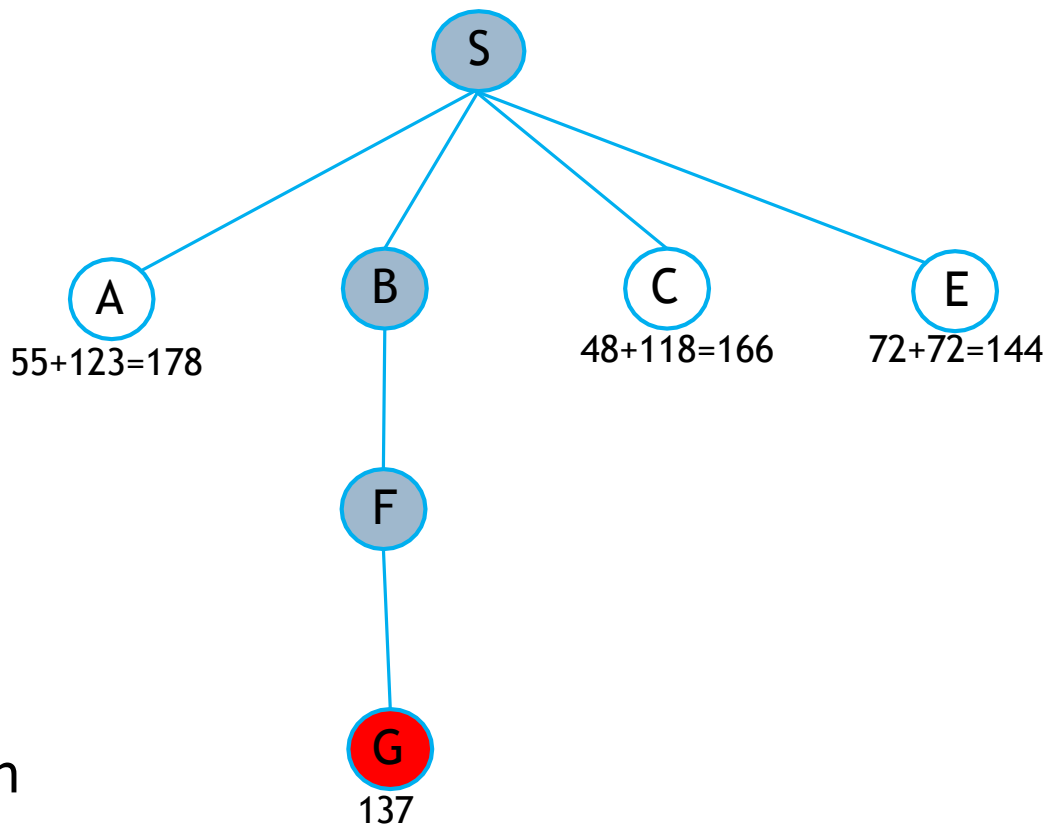

Mở rộng B

Mở rộng F

Ví dụ thuật toán A* (5/5)

Mở rộng S

Mở rộng B

Mở rộng F

Mở rộng G: Đích

Thuật toán A^*

$A^*(Q, S, G, P, c, h)$

(Q : không gian trạng thái, S : trạng thái bắt đầu, G : đích, P : hành động, c : giá, h : heuristic)

Đầu vào: bài toán tìm kiếm, hàm heuristic h

Đầu ra: đường tới nút đích

Khởi tạo: tập các nút biên (nút mở) $O = S$

while ($O \neq \emptyset$) **do**

1. lấy nút n có $f(n)$ là nhỏ nhất khỏi O

2. **if** $n \in G$, **return** (đường đi tới n)

3. với mọi $m \in P(n)$

a) $g(m) = g(n) + c(n, m)$

b) $f(m) = g(m) + h(m)$

c) thêm m vào O cùng với giá trị $f(m)$

return không tìm được đường đi

Lời giải bài toán theo thuật toán A*

Nút được mở rộng	Danh sách tập biên O. Giá trị hàm $f(n)$ được cho trong ngoặc
	S
S	As(55+123), Bs(42+82), Cs(48+118), Es(72+72)
Bs	As(55+123), Cs(48+118), Es(72+72), C _B (82+118), F _B (82+40), S _B (84+125)
F _B	As(55+123), Cs(48+118), Es(72+72), C _B (82+118), S _B (84+125), C _F (150+118), G _F (0)
G _F	Đích

$G \leftarrow F \leftarrow B \leftarrow S$

Tính chất của thuật toán A^*

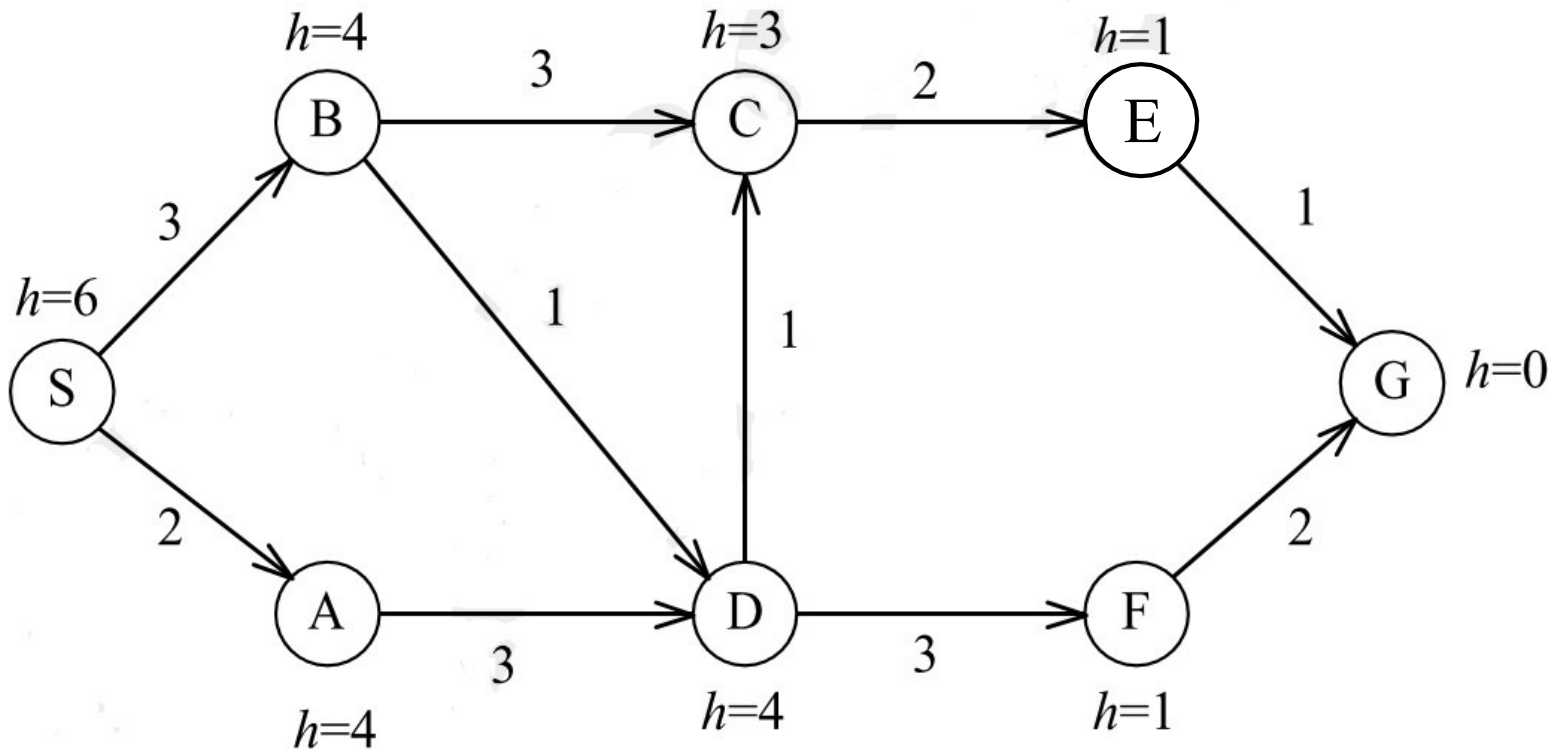
- **Đầy đủ?**
  - Có (trừ khi có vô số nút n với $f(n) \leq f(G)$)
- **Tối ưu?**
  - Có (nếu hàm heuristic là chấp nhận được)
- **Thời gian?**
  - $O(b^m)$
  - Nếu hàm heuristic tốt, thuật toán có thể sẽ nhanh hơn rất nhiều
- **Bộ nhớ?**
  - $O(b^m)$: lưu tất cả các nút trong bộ nhớ
  - Nếu hàm heuristic tốt, số nút cần mở rộng có thể giảm đi rất nhiều

Tính tối ưu của A^*

- Hàm heuristic chấp nhận được
  - Mọi nút n thì $h(n) \leq h^*(n)$, với $h^*(n)$ là giá thành thực để đi từ n tới đích
  - Ví dụ: hàm heuristic đo khoảng cách đường chim bay là chấp nhận được
- **Định lý:** Thuật toán A^* sẽ cho kết quả **tối ưu** nếu $h(n)$ là hàm **chấp nhận được**

Bài tập 2

- Sử dụng thuật toán **tìm kiếm A*** tìm đường đi từ S tới G ?

(PhuongTM, 2016)

Nội dung

- Tìm kiếm tham lam (greedy search)
- Thuật toán A^*
- Các hàm heuristic
- Thuật toán A^* sâu dẫn (IDA^*)

Các hàm heuristic

- Các hàm heuristic được xây dựng tùy vào từng bài toán cụ thể
  - Một bài toán có thể có nhiều hàm heuristic
  - Chất lượng hàm heuristic ảnh hưởng rất nhiều tới quá trình tìm kiếm
- Hàm heuristic trội
  - Nếu $h_1(n)$ và $h_2(n)$ là 2 hàm heuristic chấp nhận được thỏa mãn $h_1(n) \leq h_2(n)$ với mọi nút n , thì h_2 **trội hơn** (tốt hơn) h_1

Ví dụ hàm heuristic

7	2	4
5		6
8	3	1

Start State

	1	2
3	4	5
6	7	8

Goal State

- $h_1(n)$: số ô đặt sai chỗ
  - $h_1(S) = 8$
- $h_2(n)$: tổng khoảng cách Manhattan
  - $h_2(S) = 3 + 1 + 2 + 2 + 2 + 3 + 3 + 2 = 18$

Nội dung

- Tìm kiếm tham lam (greedy search)
- Thuật toán A^*
- Các hàm heuristic
- Thuật toán A^* sâu dẫn (IDA^*)

Tìm kiếm A^* sâu dần - IDA *

- **Mục tiêu:** giải quyết vấn đề bộ nhớ trong tìm kiếm A^*
- **Phương pháp:** lặp lại việc tìm kiếm **theo chiều sâu** trên các cây tìm kiếm con có giá trị hàm $f(n)$ không lớn hơn một ngưỡng
  - Giá trị ngưỡng được tăng dần sau mỗi vòng lặp, để mỗi vòng lặp có thể xét thêm các nút mới

Thuật toán IDA*

$IDA^*(Q, S, G, P, c, h)$

Đầu vào: bài toán tìm kiếm, hàm heuristic h

Đầu ra: đường đi ngắn nhất từ nút xuất phát đến nút đích

Khởi tạo: danh sách các nút biên (nút mở) $O \leftarrow S$

giá trị $i \leftarrow 0$ là ngưỡng cho hàm f

while (1) **do**

1. **while** ($O \neq \emptyset$) **do**

a) lấy nút n từ đầu O

b) **if** n thuộc G , **return** (đường đi tới n)

c) với mọi $m \in P(n)$

i) $g(m) = g(n) + c(m, n)$

ii) $f(m) = g(m) + h(m)$

iii) **if** $f(m) \leq i$ **then** thêm m vào đầu O

2. $i \leftarrow i + \beta, O \leftarrow S$

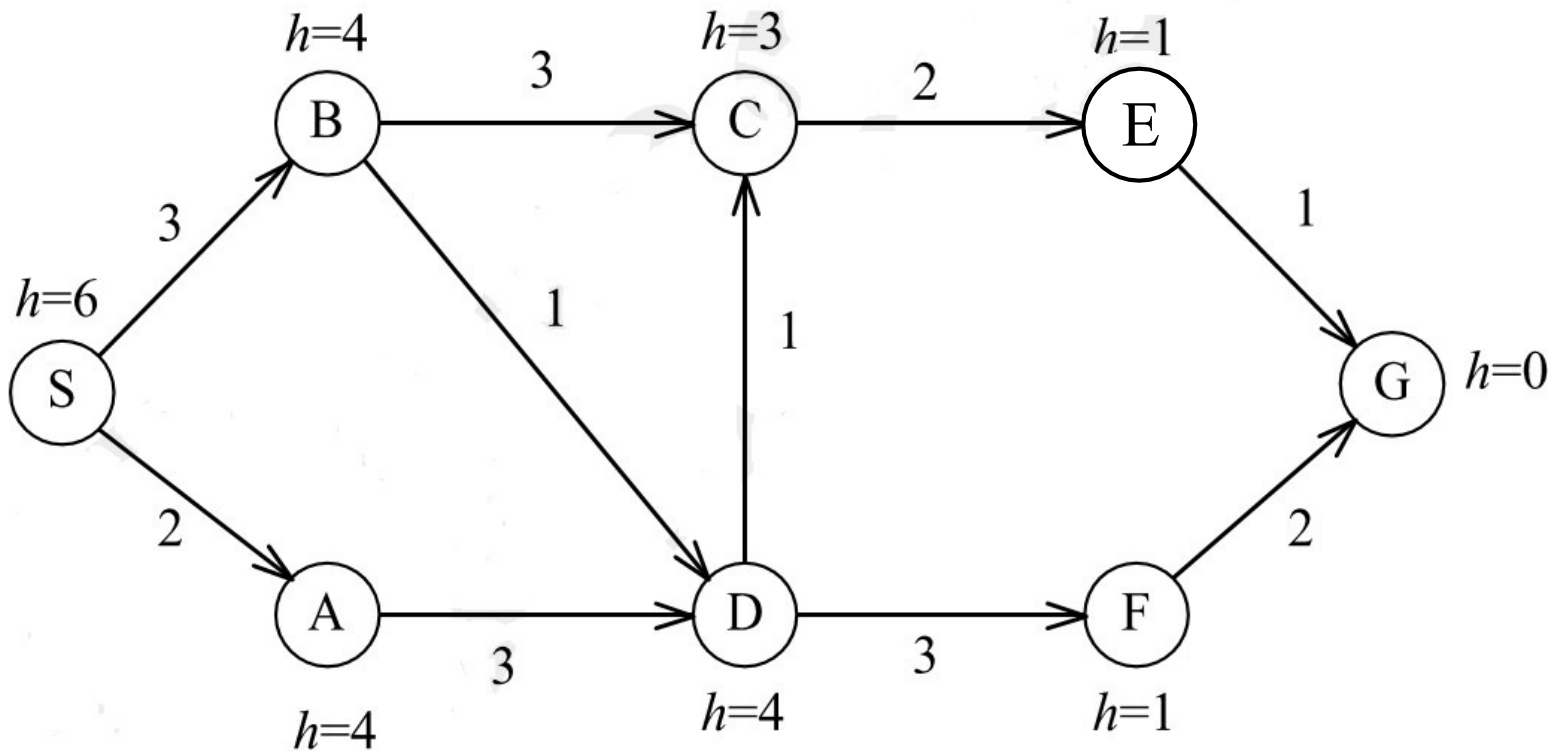
Tính chất của IDA*

- **Đầy đủ?**
  - Có
- **Tối ưu?**
  - β -tối ưu (giá thành của lời giải tìm được không vượt quá β so với giá thành của lời giải tối ưu)
- **Thời gian?**
  - Độ phức tạp tính toán lớn hơn thuật toán A*
- **Bộ nhớ?**
  - Yêu cầu bộ nhớ tuyến tính

Bài tập 3

- Sử dụng thuật toán **tìm kiếm A* sâu dần** tìm đường đi từ S tới G , cho biết bước nhảy $\beta = 2$?

(PhuongTM, 2016)

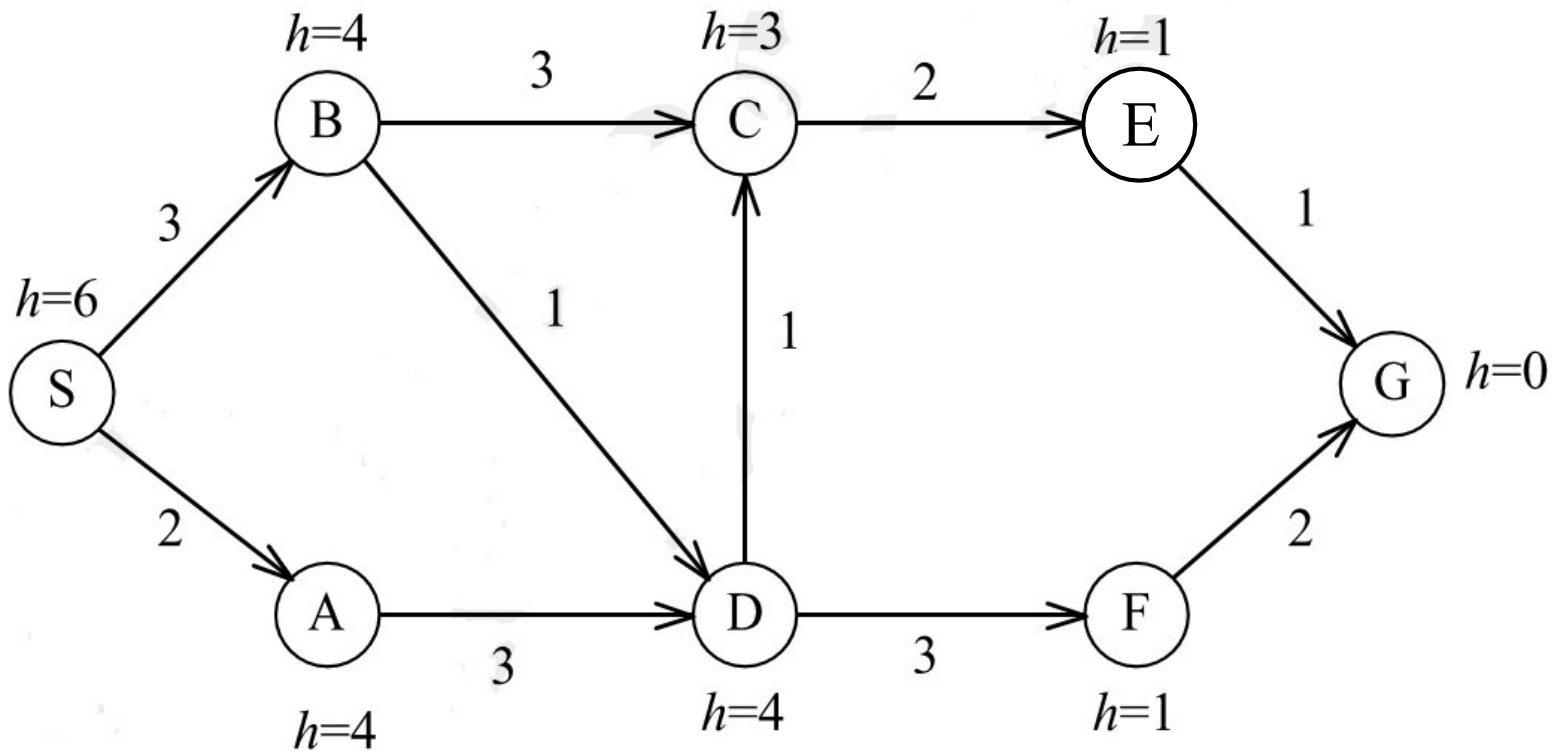
$G \leftarrow E \leftarrow C \leftarrow D \leftarrow B \leftarrow S$ (chi phí 8)

Bước	Nút mở rộng	Tập biên
l = 0		
l = 2		
l = 4		
l = 6		
0		S(6)
1	S	A _s (6)
2	A _s	
l = 8		
0		S(6)
1	S	A _s (6), B _s (7)
2	A _s	B _s (7)
3	B _s	D _B (8)
4	D _B	C _D (8), F _D (8)
5	C _D	E _C (8), F _D (8)
6	E _C	G _E (8), F _D (8)
7	G _E	Đích

Bài tập 3

- Sử dụng thuật toán **tìm kiếm A* sâu dần** tìm đường đi từ S tới G , cho biết bước nhảy $\beta = 3$?

(PhuongTM, 2016)

$G \leftarrow E \leftarrow C \leftarrow D \leftarrow A \leftarrow S$ (chi phí 9)

Bước	Nút mở rộng	Tập biên
$l = 0$		
$l = 3$		
$l = 6$		
0		$S(6)$
1	S	$A_s(6)$
2	A_s	
$l = 9$		
0		$S(6)$
1	S	$A_s(6), B_s(7)$
2	A_s	$D_A(9), B_s(7)$
3	D_A	$C_D(9), F_D(9), B_s(7)$
4	C_D	$E_C(9), F_D(9), B_s(7)$
5	E_C	$G_E(9), F_D(9), B_s(7)$
6	G_E	Đích

Khi nào đưa nút lặp vào danh sách?

- Tham lam
  - **Không**: Việc đưa vào không làm thay đổi thuật toán (có thể dẫn đến vòng lặp)
- A^*
  - Trong trường hợp nút lặp có giá thành (chi phí) tốt hơn, nó sẽ được **đưa lại danh sách** (nếu đã phát triển rồi) hoặc **cập nhật thay nút cũ** có giá thành kém hơn (nếu đang trong danh sách)
- IDA*:
  - **Có**